

Παλαιστίνη:

Ο άνεμος του πολέμου πνέει νοτιοανατολικά

Η σφαγή στη Σρεμπρένιτσα ήταν μια πράξη γενοκτονίας. [...] Τα κράτη έπρεπε να λάβουν, για τον σκοπό αυτό, όλα τα μέτρα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους και δεν μπορούσαν να αποφύγουν τη διεθνή τους ευθύνη με τον ισχυρισμό, ή ακόμη και αποδεικνύοντας, ότι τα μέσα που είχαν στη διάθεσή τους θα ήταν σε κάθε περίπτωση ανεπαρκή, δεδομένου ότι οι συνδυασμένες προσπάθειες πολλών κρατών θα μπορούσαν να αρκέσουν για την αποτροπή της γενοκτονίας.

(Απόσπασμα από την με αρ. 65542/2012 απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που έκρινε επί της προσφυγής του Ιδρύματος «Μπότερες της Σρεμπρένιτσα» κατά του κράτους της Ολλανδίας)

Έπρεπε να περάσουν τριάντα χρόνια από τότε που ο σέρβικος στρατός με την βοήθεια χριστιανών φασιστών (Ελλήνων συμπεριλαμβανομένων) σφαγίασε μαζικά περί τους 8.000 Βόσνιους μουσουλμάνους στην πόλη Σρεμπρένιτσα της Βοσνίας, για να έρθει ξανά αντιμέτωπος ο «πολιτισμένος» κόσμος με το ζήτημα της γενοκτονίας: αυτή τη φορά στην Παλαιστίνη¹. Η τραγωδία που εκτυλίσσεται για μία ακόμα φορά στην Λωρίδα της Γάζας δεν βαρύνει μόνο το δολοφονικό κράτος του Ισραήλ και τον φασιστικό στρατό του. Δεν βαρύνει μόνο τα ρατσιστικά τμήματα της ισραηλινής κοινωνίας που υποστηρίζουν την τυφλή και αδιάκριτη βία κατά αμάχων μέχρι την οριστική εξόντωση ή τον μαζικό εκτοπισμό του παλαιστινιακού λαού από τον αποκλεισμένο θύλακα². Δεν βαρύνει μόνο τους άμεσους πολιτικούς και στρατιωτικούς συμμάχους του ισραηλινού милитарισμού, που παρέχουν κάλυψη στο σχεδόν ομολογημένο σχέδιο της σιωνιστικής πολιτικής ηγεσίας για την εθνοκάθαρση του πληθυσμού της Γάζας. Βαρύνει τον καθένα και την καθεμία απ' όσους θέλουν να πιστεύουν σήμερα ότι υπερασπίζονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια κόντρα στην βαρβαρότητα και την αποκένωση.

Οι δεκάδες χιλιάδες άμαχοι νεκροί Παλαιστίνιοι και οι ακόμα περισσότερες χιλιάδες τραυματισμένων, ακρωτηριασμένων και με μόνιμες βλάβες δεν αφήνουν πολλά περιθώρια για συζήτηση. Η σιωπηρή αποδοχή ενός φριχτού εγκλήματος πολέμου αποτελεί την πιο καθαρή απόδειξη της θέσης της ακηδούς υπεροψίας στις οποίες έχουν στρατοπεδεύσει οι δυτικές κοινωνίες εδώ και πολύ καιρό. Συνιστά ακόμη απόδειξη της ειδικής θέσης περιθωριοποίησης στην οποία έχει υποπέσει το Παλαιστινιακό ζήτημα μέσα στους κόλπους του πάλαι ποτέ ισχυρού Αραβικού Συνδέσμου. Το μέγεθος της ανθρώπινης καταστροφής όμως έχει ξεπεράσει κάθε προηγούμενο. Μοναχά με τη Νάκμπα, την Ημέρα της Καταστροφής του 1948, μπορεί πλέον να συγκριθούν οι τελευταίοι μήνες του 2023. Ούτε η στρατιωτική επιχείρηση «καυτό μολύβι» του Δεκεμβρίου 2008 ούτε οι βομβαρδισμοί του Ιουλίου 2014 μπορούν να συγκριθούν με το μέγεθος του μαζικού θανατικού που έχει προκαλέσει η φονική μηχανή του κράτους-τρομοκράτη στην Λωρίδα της Γάζας. Κι αν η παγκόσμια κοινή γνώμη έχει ταχθεί πλειοψηφικά υπέρ των Παλαιστίνιων, συχνότερα κάτω από το σύνθημα

«εκεχειρία τώρα», σε τίποτα δεν φαίνεται ότι είναι ικανή να εμποδίσει ούτε ό,τι έχει συμβεί μέχρι σήμερα, ούτε ασφαλώς την διεθνοποίηση της σύγκρουσης, μέσα στο πολύπλοκο πλαίσιο που η τελευταία έχει πλέον εισέλθει.

ΓΑΖΑ ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ!

Η σφοδρή αντίσταση των συνεργαζόμενων παλαιστινιακών οργανώσεων με την οποία έχουν έρθει αντιμέτωπες οι δυνάμεις του IDF, που από τα τέλη Οκτώβρη επιχειρούν χειρσαία μέσα στην Λωρίδα της Γάζας, είναι δηλωτική πολλών συμπερασμάτων. Πρώτον, ότι οι πέντε βασικές ένοπλες οργανώσεις της Γάζας³ είναι τόσο βαθιά ριζωμένες μέσα στον παλαιστινιακό πληθυσμό, ώστε η διακηρυγμένη από το Ισραήλ επιχειρούμενη διάλυσή τους είναι λέξη κενή νοήματος. Δεν είναι τυχαίο ότι ο ισραηλινός στρατός σφαγιάζει μαζικά τον άμαχο πληθυσμό της περιοχής, αδυνατώντας να καταφέρει ουσιαστικά πλήγματα κατά των μαχητών της αντίστασης. Επομένως η στρατιωτική «διάλυση» της Χαμάς, όπως διακηρύσσεται από τα επίσημα χείλη Ισραηλινών πολιτικών, μόνο μέσω της εξόντωσης του πληθυσμού μπορεί να επιτευχθεί. Και υπ' αυτή την έννοια, η λεγόμενη «αποριζοσπαστικοποίηση» του πληθυσμού της Γάζας είναι η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος.⁴

Δεύτερον, ότι το περίφημο δίκτυο με τις σήραγγες που εκτείνεται κάτω από τις τέσσερις πόλεις που κατοικούν τα περισσότερα από 2 εκ. Παλαιστίνιων της Λωρίδας της Γάζας είναι στην πράξη απροσπέλαστο για τον στρατό κατοχής. Μπορεί μεν κατά την διάρκεια των επιχειρήσεων να εντοπίζονται και να εξουδετερώνονται κάποιες από αυτές, πλην όμως η πραγματική γνώση του πεδίου συνεχίζει να ανήκει στους μαχητές της αντίστασης και στον υπόλοιπο λαό τη Γάζας που έχτισαν, οργάνωσαν και συντηρούν την υπόγεια αυτή πολιτεία. Αυτό αποδεικνύει άλλωστε ο αφοπλισμός και η καταστροφή δεκάδων τανκς Merkava και άλλων οχημάτων του ισραηλινού στρατού που καθημερινά δέχονται χτυπήματα από τους κινέζικους και ιρανικούς εκτοξευτήρες RPG που βρίσκονται στην διάθεση της αντίστασης. Σαν τυφλοπόντικες μέσα από το σκαμμένο υπέδαφος της παλαιστινιακής γης πετάγονται οι ένοπλοι Παλαιστίνιοι, καταφέροντας σοβαρά πλήγματα στον ισραηλινό στρατό. Μέχρι σήμερα, εκατοντάδες ισραηλινό στρατιώτες έχουν σκοτωθεί στα πεδία της μάχης από τις 7 Οκτώβρη 2023.

Τρίτον και σε συνέχεια του προηγούμενου, οι

Συγκρούσεις μεταξύ Παλαιστίνιων νεαρών και ισραηλινών στρατιωτών στη Δυτική Όχθη, Νοέμβρης 2023.

σημαντικές απώλειες του στρατού έχουν περιάγει σε οριακό σημείο την ισραηλινή κυβέρνηση αναφορικά με τις επιλογές που έχει μπροστά της σε σχέση με την συνέχισή του πολέμου στη Γάζα. Οι νεκροί Ισραηλινοί στρατιώτες καταφθάνουν σταθερά στις εβραϊκές πόλεις εδώ και τρεις μήνες, προξενώντας μεγάλη πίεση στην πολιτική και στρατιωτική εξουσία του κράτους και αποδιοργανώνοντας σταδιακά την συνοχή της ισραηλινής κοινωνίας⁵, ενώ οι -ισχνές προς το παρόν- φωνές του αντιπολεμικού κινήματος στις πόλεις του Ισραήλ προσπαθούν να σπάσουν το καθεστώς του γενικευμένου φόβου⁶. Παράλληλα, το οικονομικό κόστος της πολυμέτρητης πολεμικής κατάστασης στην οποία έχει εμπλακεί το ισραηλινό κράτος πιθανά σύντομα θα συναντήσει ένα σοβαρό όριο στην συνέχισή της.

Ο δημόσιος δανεισμός του κράτους έχει εκτιναχθεί από τις 7 Οκτώβρη με βέβαιο αποτέλεσμα την εκτόξευση του δημόσιου χρέους και της σφιχτής εσωτερικής οικονομικής πολιτικής που θα πρέπει να ασκηθεί το επόμενο διάστημα.⁷ Καταλαβαίνει κανείς ότι αυτή η πολιτική θα στραφεί πρωτίστως κατά των μισθών, των κοινωνικών παροχών και της φορολογίας των ταξικά κατώτερων στρωμάτων της ισραηλινής κοινωνίας των 9,3 εκ. ανθρώπων. Επιπλέον η απονέκρωση σημαντικών οικονομικών δραστηριοτήτων του ισραηλινού καπιταλισμού, όπως για παράδειγμα του κατασκευαστικού κλάδου και της τουριστικής βιομηχανίας, έχει σημειώσει ήδη σημαντικές απώλειες στην κερδοφορία του ντόπιου κεφαλαίου αλλά και στο εισόδημα του πολυεθνικού προλεταριάτου που ζει στις ισραηλινές πόλεις και στη Δυτική Όχθη.⁸ Η εμπορική κίνηση των μεσογειακών λιμανιών έχει επίσης περιοριστεί δραματικά, με καθόλου απίθανο αποτέλεσμα την μελλοντική έλλειψη εμπορευμάτων για την ισραηλινή βιομηχανία σε πρώτο βαθμό.⁹

Τέταρτον, η οικονομική αυτή απονέκρωση της ισραηλινής οικονομίας συνεπάγεται μια σημαντική αλλαγή στην κοινωνική και πληθυσμιακή σύνθεση της κοινωνίας. Για παραπάνω από 90.000 χιλιάδες Παλαιστίνιους εργάτες/τριες της Δυτικής Όχθης έχει απαγορευτεί η είσοδος στις ισραηλινές πόλεις από τις 7 Οκτώβρη, με επακόλουθο αποτέλεσμα την αδυναμία κάλυψης της αναγκαίας εργασίας που εκτελούσαν για λογαριασμό της ισραηλινής κοινωνίας οι Άραβες προλετάριοι. Επιπλέον, από την έναρξη του πολέμου περισσότεροι από μισό εκατομμύριο Ισραηλινοί πολίτες έχουν φύγει, προσωρινά ή και οριστικά, από τη χώρα με αποτέλεσμα την επιδείνωση της έτσι κι αλλιώς δεινής θέσης στην οποία έχει περιέλθει η τελευταία.¹⁰

Πέμπτον, το γεγονός ότι το ανοικτό πολεμικό μέτωπο της Γάζας δεν είναι το μοναδικό για τον ισραηλινό στρατό περιπλέκει ακόμα περισσότερο

τις δυνατότητες που ο τελευταίος έχει μπροστά του σε σχέση με την συνέχισή του πολέμου. Το δεύτερο βασικό πολεμικό μέτωπο βρίσκεται σταθερά στα βόρεια σύνορα της χώρας, όπου οι εκατέρωθεν από αέρος επιθέσεις με την λιβανέζικη Χεζμπολάχ μετρούν ήδη σοβαρά πλήγματα σε στρατιωτικές υποδομές και ανθρώπους, με βάσιμα πιθανολογούμενο το ενδεχόμενο κλιμάκωσης της σύγκρουσης. Επιπλέον, μπορεί μεν οι αεροπορικές επιδρομές της ισραηλινής αεροπορίας στο συριακό έδαφος ανατολικά του Ισραήλ να έχουν περιοριστεί προς στιγμή, πλην όμως η όξυνση της έντασης με τους γείτονες του Ιράν στη Συρία και το Ιράκ βαίνει αμείωτη, ειδικά μετά την δολοφονία στις 28/12/2023 του Ιρανού ταξίαρχου Σαγέντ Ραζί Μουσαβί, ο οποίος ήταν επικεφαλής των ειδικών δυνάμεων Αλ Κουντς των Ιρανών Φρουρών της Επανάστασης στη Συρία. Και ακόμα περισσότερο μετά την δολοφονία στη Δαμασκό με drone-καμικάζι του νο2 της Χαμάς, Σαλέχ αλ Αρούρι, ή τις επανειλημμένες επιθέσεις της ισραηλινής αερο-

πορίας στο ελεγχόμενο από τους Φρουρούς της Επανάστασης έδαφος της Συρίας.

Η διεθνοποίηση της σύγκρουσης

Υπ' αυτή την έννοια, είναι πρόδηλο ότι η διεθνοποίηση της σύγκρουσης έχει μπει σε σταθερές ράγες, ειδικά αν συμπεριλάβει κανείς υπόψη τις πρόσφατες εξελίξεις με την στρατιωτική θαλάσσια επιχείρηση των Δυτικών για την «προστασία» του ασφαλούς διάπλου των εμπορικών πλοίων από την Ερυθρά Θάλασσα¹¹ καθώς και την περιφερειακή στρατιωτική ένταση μεταξύ Ιράν και Πακιστάν. Οι δολιοφθορές μεταξύ των αντιμαχόμενων μπλοκ, όπως συνεχίζει να συμβαίνει στο μέτωπο της ανατολικής Ουκρανίας έτσι και στη Μέση Ανατολή, είναι πλέον εξόφθαλμες. Η τυφλή βία και οι άσκοποι βομβαρδισμοί αμάχων έχουν γίνει πλέον σύνθηρες φαινόμενο. Κυρίως στη Γάζα αλλά και αλλού, όπως π.χ. στην πόλη Κερμάν του Ιράν, όπου περίπου 70 άνθρωποι σκοτώθηκαν από ισραηλινούς πυραύλους που εκτοξεύτηκαν

προς το πλήθος κατά τη διάρκεια τελετής για την συμπλήρωση τεσσάρων χρόνων από την δολοφονία του Ιρανού Κασέμ Σουλεϊμανί. Από εδώ και στο εξής φαίνεται ότι η Μέση Ανατολή έχει περιέλθει σε μια κατάσταση όπου οποιοδήποτε σημείο αναφλέγεται, θα παραμένει φλέγον.

Από την άλλη, το γεγονός ότι το αντάρτικο των Χούτι, οι οποίοι ασπάζονται ένα σιίτικό δόγμα διαφορετικό από αυτό των μουλάδων του Ιράν, έχει προκαλέσει μια σημαντική αναταραχή στο παγκόσμιο εμπόριο, δείχνει ότι η επιρροή του Ιράν στην πάλαι ποτέ ζώνη θαλάσσιας επιρροής των ΗΠΑ προχωράει αυξανόμενη. Παρόλο που το στρατιωτικό κίνημα Ανσάρ Αλλάχ στην εμφυλιοπολεμική Γεμένη χρησίμευε μέχρι σήμερα ως ένα από τα βασικά σημεία πίεσης της Τεχεράνης προς την Σαουδική Αραβία, η προσέγγιση της τελευταίας με τον άξονα Κίνας-Ιράν μέσω της εισόδου της στον υπερεθνικό οργανισμό των BRICS, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα γεγονότα της 7ης Οκτώβρη πάγωσαν επί της ουσίας την σαουδικοισραηλινή προσέγγιση που είχαν δρομολογήσει οι Συμφωνίες του Αβραάμ το 2019, φανερώνει την γεωπολιτική αστάθεια στην οποία έχει περιέλθει ξανά ολόκληρη η Μέση Ανατολή.

Εν τω μεταξύ, η προσεκτική στάση που τηρεί η Χεζμπολάχ από την έναρξη του πολέμου μέχρι σήμερα, διατηρώντας μιας μέτριας έντασης πολεμική πίεση στα βόρεια σύνορα του Ισραήλ επιλέγοντας ωστόσο να μην κλιμακώσει την εμπλοκή της, δείχνει ότι οι κινήσεις της ιρανικής επιρροής στην περιοχή θα συνεχίσουν να παίζουν έναν ρυθμιστικό ρόλο στις μελλοντικές εξελίξεις. Ο στρατηγικός αυτός εκπρόσωπος της Τεχεράνης στην ανατολική Μεσόγειο, όπως και η ίδια άλλωστε, έχουν επιλέξει μια προς το παρόν μετρημένη εμπλοκή στο άμεσο πεδίο της σύγκρουσης. Σε κάθε περίπτωση δεν εμφανίζονται ακόμα πρόθυμοι να θυσιάσουν περισσότερα απ' όσα έχουν θυσιάσει για την παλαιστινιακή αντίσταση. Επομένως, ανεξάρτητα από το μέγεθος της εξελισσόμενης τραγωδίας, βλέπουμε ότι οι στρατηγικές κινήσεις των κρατών εγγράφονται σε κάποιον άλλο λογαριασμό, όπου την πρώτη θέση δεν κατέχουν τα δίκια κι οι νεκροί, παρά οι μεσοπρόθεσμοι σχεδιασμοί των κρατικών συμφερόντων.

Δεν είναι η πρώτη φορά, ασφαλώς, που το δίκιο του παλαιστινιακού αγώνα γίνεται παράμετρος και συντελεστής της περιφερειακής σύγκρουσης στη Μέση Ανατολή. Για την ακρίβεια, αυτή είναι ακριβώς μια από τις όψεις της ιστορικότητας της παλαιστινιακής αντίστασης ήδη από την πρώτη κατοχή του 1948, εξαιτίας της τότε ίδρυσης του κράτους του Ισραήλ. Ο προσεταιρισμός στην

αρχή και μετέπειτα η «προδοσία» της αντίστασης ήταν το σταθερά επαναλαμβανόμενο μοτίβο από μια σειρά αραβικών κρατών στον προηγούμενο αιώνα. Κι αυτή είναι μια από τις αιτίες της ειδικής περιθωριοποίησης που έχει υποστεί ο λαός της Παλαιστίνης από τους υπόλοιπους αραβικούς λαούς. Παρότι η τάση αυτή

δεν δείχνει να βαθιάινει, όπως έδειξαν οι ογκώδεις πρόσφατες κινητοποιήσεις σε μια σειρά από αραβικά κράτη καθώς και ο μετριασμός της προσέγγισης με την Δύση πολλών αραβικών κρατών την τελευταία περίοδο, σε τίποτα δεν μειώνει το γεγονός ότι η Παλαιστίνη είναι μια ανοιχτή πληγή και για τα τελευταία.

Το ίδιο ισχύει και για το κράτος μιας άλλης σουνιτικής περιφερειακής δύναμης, που παρότι δεν είναι αραβικό διεκδικεί για τον εαυτό της τον ρόλο του προστάτη του μουσουλμανικού κόσμου. Ο λόγος για την Τουρκία, οι στρατηγικές στοχεύσεις της οποίας δεν κοιτούν ασφαλώς μόνο προς τα βόρεια και ανατολικά σύνορά της, αλλά επιπλέον και προς το μαλακό της υπογάστριο, εκεί που συντηρεί σταθερά ένα πολεμικό μέτωπο: τα σύνορά της με τη Συρία. Ο μεγάλος μπελάς του τουρκικού κράτους, το ένοπλο κουρδικό αντάρτικο και οι σύμμαχοι του ΡΚΚ στην διαλυμένη Συρία, οι πολιτοφυλακές των ΥΡΓ, συνεχίζουν να παίζουν το παιχνίδι των ΗΠΑ, προκαλώντας αποσταθεροποίηση. Αυτό δείχνει το γεγονός ότι η ένταση της τουρκικής ρητορικής κατά του Ισραήλ συνοδεύτηκε από ευρείες αεροπορικές επιχειρήσεις τον Δεκέμβρη του 2023 στα βουνά του Ντιγιάρμπακνικ και στη βόρεια Συρία. Είναι βέβαιο ότι η κλιμάκωση της στρατιωτικής σύγκρουσης στην περιοχή μόνο προβλήματα έχει να προκαλέσει στην Άγκυρα, παρότι αυτό συνιστά μια ούτως ή άλλως σταθερά για την τουρκική εξωτερική πολιτική.

Κάπως έτσι διαγράφεται σε αδρές γραμμές η σύνθετη γεωπολιτική συνθήκη αποσταθεροποίησης στη Μέση Ανατολή μέχρι στιγμής. Σε κάθε περίπτωση, οι όποιες εξελίξεις συναρτώνται και με το μέτωπο του ουκρανικού πολέμου, το οποίο σύντομα θα κλείσει δύο χρόνια σταθερής έντασης.

Εκεί, η παταγώδης αποτυχία της περίφημης «εαρινής απεπιθέσεως» του ουκρανικού στρατού και των δυτικών συμμάχων του, η οποία όχι μόνο δεν κατάφερε να ανακτήσει εδάφη της επαρχίας του Ντονμπάς αλλά μέτρησε επιπλέον απώλειες, έχει φέρει το Κίεβο σε οριακή θέση. Ο δραστικός περιορισμός της αμερικάνικης χρηματοδότησης προς την ουκρανική πολεμική μηχανή σε συνδυασμό με την σοβαρή έλλειψη της τελευταίας σε πυρομαχικά και στρατιώτες έτοιμους να θυσιαστούν στα πεδία των μαχών, δεν είναι απίθανο να φέρει μια συνθηκολόγηση πιο κοντά απ' ότι αναμενόταν.

Παρότι ο πρώτη μεγάλη φλόγα άναψε σε ευρωπαϊκό έδαφος, ο άνεμος του πολέμου πνέει σταθερά νοτιοανατολικά. Από τη Μαύρη Θάλασσα στην ανατολική Μεσόγειο κι από εκεί στην Ερυθρά. Η εικασία που όλο και πιο συχνά συναντάμε, ότι δηλαδή το τελικό σημείο της σύγκρουσης θα είναι ακόμα ανατολικότερα, στη νότια σιδική θάλασσα, δεν είναι ούτε άστοχη ούτε απίθανο να επαληθευτεί.

***

Η ιστορία, ωστόσο, είναι πανούργα. Και όπως είπε κάποιος κάποτε, μόνο οι νεκροί έχουν δει το τέλος του πολέμου.

Από την θέση στην οποία βρισκόμαστε, επόμενο είναι συχνά να νιώθουμε ανήμποροι να παρέμβουμε δραστικά στις παγκόσμιες εξελίξεις. Η Γάζα είναι μακριά, όπως μακριά ήταν και το Μπαχμούτ, το Χαλέπι, η Βαγδάτη και τόσα άλλα. Το βάρος πέφτει πάντα εκεί που είμαστε και η δράση υπαγορεύεται πάντα από την θέση στην οποία βρισκόμαστε. Ο πόλεμος στα μετόπισθεν του δυτικού ιμπεριαλισμού, του ελληνικού συμπεριλαμβανομένου προπαντός, είναι η ευθύνη που μας αναλογεί. Όπως πετυχημένα σκέφτηκαν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες που τον Δεκέμβρη του 2023 παρενέβησαν σε εκδήλωση του ΙΔΙΣ, ρίχνοντας ένα καλό ξέχασμα στις δουλειές της ελληνικής ακαδημίας με την ισραηλινή πολεμική μηχανή. Ή όπως –εύστοχα θέλουμε να πιστεύουμε– πράξαμε κι εμείς, διαδηλώνοντας στις αθηναϊκές γειτονιές των Αράβων στις 11 Νοέμβρη 2023, δείχνοντας την αδιαπραγμάτευτη αλληλεγγύη μας στην Παλαιστίνη και σε εκείνους που πρώτοι απ' όλους αντλούν υπερηφάνεια από τους αγώνες της: στους Άραβες προλετάριους ανά τον κόσμο. Από τα μαροκινά γήπεδα και τα γαλλικά προάστια, μέχρι τα στρατόπεδα συγκέντρωσης και τις γειτονιές μας.

1. Η κινητικότητα στους κόλπους του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης έπειτα από την εκδίκαση της προσφυγής που άσκησε το κράτος της Νοτίου Αφρικής υποδεικνύει ότι το (συνάμαρτυρο) ενδιαφέρον του «δυτικού» νομικού κόσμου για το θέμα έχει ενταθεί. Βλ. *Israeli Officials Fear ICJ Could Charge Israel with Genocide in Gaza*, διαθέσιμο στο palestinechronicles.com (01-01-2024). Για την ξανά επίκαιρη σφαγή της Σρεμπρένιτσα το 1995, τα εγκλήματα του σερβικού στρατού και του σύμμαχου ελληνικού κράτους βλ. *Ελληνοσερβική φιλία 1991-1995: η συμμετοχή του ελληνικού ιμπεριαλισμού στον «τρίτο βαλκανικό πόλεμο»*, Αντισχολείο 2013.
2. Βλ. ενδεικτικά το βίντεο κλιπ με ισραηλινά παιδιά που εξυμνούν τις φρικαλεότητες του ισραηλινού στρατού στο Rifat Audeh, *It's not shocking to see Israeli children celebrate the Gaza genocide*, διαθέσιμο στο aljazeera.com (13-12-2023).
3. Οι ταξιαρχίες Αλ Κασάμ (στρατιωτικό σκέλος της Χαμάς), οι ταξιαρχίες Αλ Κουντς (στρατιωτικό σκέλος της Ισλαμικής Τζιχάντ), οι ταξιαρχίες Αμπού Αλί Μουσταφά (ένοπλος βραχίονας του Λαϊκού Μετώπου για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης), οι ταξιαρχίες Αλ Ντίν (ένοπλος βραχίονας των Λαϊκών Επιτροπών Αντίστασης) και οι ταξιαρχίες του Δημοκρατικού Μετώπου για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης.
4. Η διάλυση της Χαμάς, η αποστρατιωτικοποίηση της Γάζας και η αποριζοσπαστικοποίηση του πληθυσμού της τελευταίας ήταν οι τρεις προϋποθέσεις που ο καλός φίλος του Κυριάκου Μητσοτάκη, Μπέντζαμιν Νετανιάχου, έθεσε προκειμένου να παύσουν οι εχθροπραξίες σε συνέντευξή του στην *WSJ Benjamin Netanyahu: Our Three Prerequisites for Peace*, *Wall Street Journal* (25-12-2023). Οι εξελίξεις, ωστόσο, σύντομα τον διέψευσαν. Η σταδιακή αποχώρηση των χερσαίων ισραηλινών δυνάμεων από τον παλαιστινιακό θύλακα από τις αρχές Γενάρη, ενόψει ενδεχομένων μελλοντικών επιχειρήσεων διάρκειας, δείχνει ότι κανένας συσχετισμός ισχύος δεν έχει αποκρυσταλλωθεί προς το παρόν.
5. Παρά την πολυθρόνη εθνική ενότητα που παρουσιάζεται ότι διαπνέει την ισραηλινή κοινωνία, το μείζον ζήτημα των ομήρων σε συνδυασμό με την κόπωση της κοινωνίας και τις αντοχές της οικονομίας είναι δεδομένο ότι έχει φέρει σε ένα οριακό σημείο το επιτιθέμενο Ισραήλ. Βλ. ενδεικτικά με τα λόγια των δικών τους μιλιταριστών: Meir Elran & Ariel Heimann, *The Overwhelming Public Support for the War: On Borrowed Time?*, *The Institute for National Security Studies* (27-11-2023).
6. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του ισραηλινού στρατού για το 2019, περισσότερο από το 1/3 των νέων επικαλούνται λόγους ψυχικής υγείας για να αποφύγουν την επιστράτευση. Βλ. *One-third of Israeli Youth Avoid Military Service For 'Mental Health' Reasons*, διαθέσιμο στο english.aawsat.com (20-01-2020).
7. Mary McDougall et al, *Israel raises \$6bn in borrowing bonanza to fund war against Hamas*, *Financial Times* (17-11-2023).
8. Sam Sokol, *Finance Ministry says ban on Palestinian workers could cost economy billions*, *The Times of Israel* (25-12-2023).
9. Ari Rabinovitch, *Israel's Eilat Port sees 85% drop in activity amid Red Sea Houthi attacks*, *Reuters* (21-12-2023).
10. *Nearly 500,000 fled Israel since 7 October*, *The Cradle* (7-12-2023).
11. Επ' αυτού βλ. ειδικότερα στο κείμενο «...turn another ship around!» του παρόντος τεύχους.